

ALKOLLER

Genel formülleri: $C_nH_{2n+2}O$ ($C_nH_{2n+1}OH = R-OH$)

Fonksiyonel grupları: $-OH$

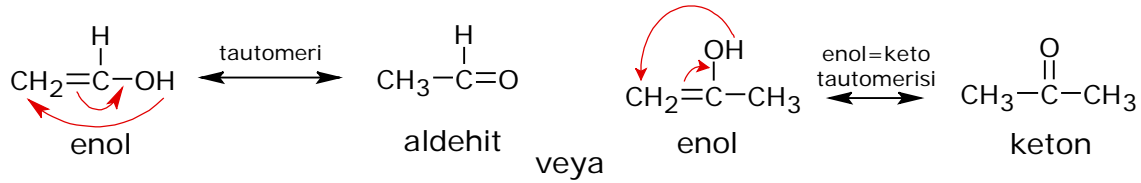
- ★ Alkollerin sistematik adlandırmasında en uzun zincirdeki C atomuna göre alkan adının sonuna **-ol** eki getirilir.
- ★ Yapısında 1 tane $-OH$ grubu bulunduran alkoller: MONOALKOL
Yapısında 2 tane $-OH$ grubu bulunduran alkoller: DİOL
Yapısında 3 tane $-OH$ grubu bulunduran alkoller: TRİOL
Yapısında çok tane $-OH$ grubu bulunduran alkoller: POLİALKOL
- ★ Polialkollerde aynı C atomu üzerinde birden fazla $-OH$ grubu bulunamaz.

En küçük monoalkol → CH_3-OH (*metanol; metil alkol*)

En küçük diol → $\begin{array}{c} CH_2-CH_2 \\ | \quad | \\ OH \quad OH \end{array}$ (*etandiol; glikol*)

En küçük triol → $\begin{array}{c} CH_2-CH-CH_2 \\ | \quad | \quad | \\ OH \quad OH \quad OH \end{array}$ (*propantriol; gliserin = gliserol*)

- ★ Aynı C atomu üzerinde hem $-OH$ (-ol) grubu hem de $C=C$ (-en) bağı bulunamaz.

- ★ Monoalkoller $-OH$ grubunun bağlı olduğu C atomunun komşu C atomlarına bağlı olarak primer, sekonder ve tersiyer olmak üzere sınıflandırılabilirler:

CH_3CH_2-OH : Primer=*birincil* (1°) alkol

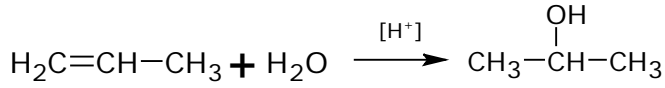
$\begin{array}{c} CH_3-CH-OH \\ | \\ CH_3 \end{array}$: Sekonder=*ikincil* (2°) alkol

$\begin{array}{c} CH_3 \\ | \\ CH_3-C-OH \\ | \\ CH_3 \end{array}$: Tersiyer=*üçüncül* (3°) alkol

- ★ Alkoller polar moleküllerden oluşurlar. Yoğun fazda molekülleri arasında H-bağı bulunur.
- ★ Suda iyi çözünürler. Suda çözüldüklerinde su molekülleri ile yine H-bağı oluştururlar.
C sayısı arttıkça suda çözünürlükleri azalır, KN artar.
 $-OH$ sayısı arttıkça suda çözünürlükleri artar, KN artar.

ALKOLLERİN ELDE TEPKİMELERİ

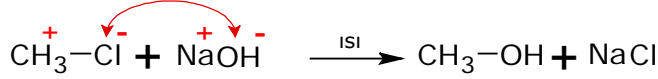
1- Alkenlere su katılması:

Markovnikov

(Elektrofilik Katılma Tepkimesi)

2- Alkil halojenürlerle seyreltik KOH veya NaOH tepkimesi:

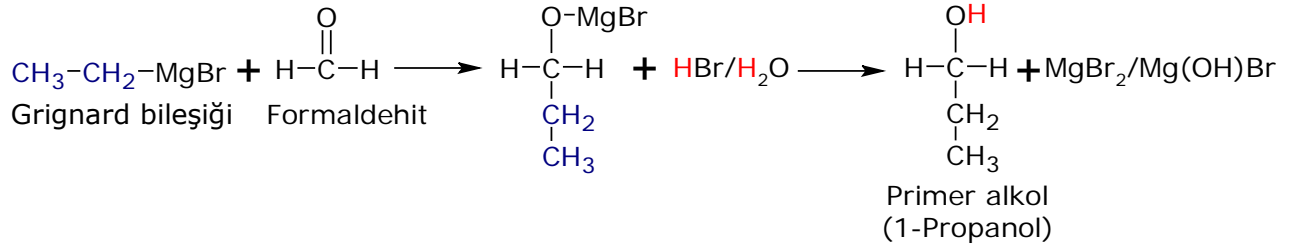
(Nükleofilik Yer Değişirme Tepkimesi)

3- Grignard bileşiklerine Aldehit veya Keton Etkisi: (Nükleofilik Katılma Tep.)

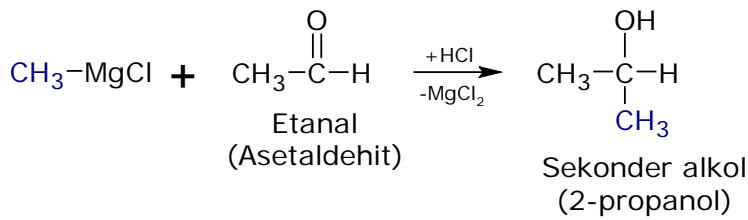
Grignard bileşiklerinin aldehit veya ketonlara katılma tepkimeleriyle aldehit/ketonun türüne göre çeşitli alkoller elde edilir.

a) Primer Alkol Eldesi:

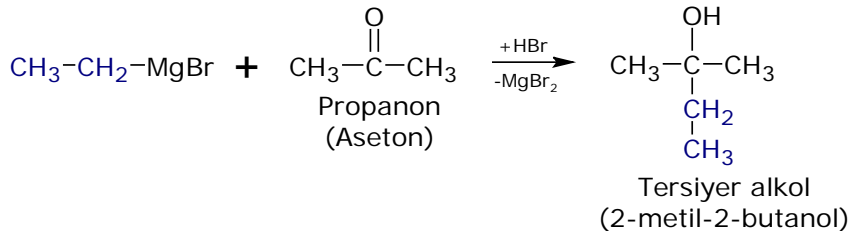
Grignard bileşiğinin metanal (formaldehit) bileşiğine katılması ile primer (1°) alkol elde edilir.

b) Sekonder Alkol Eldesi:

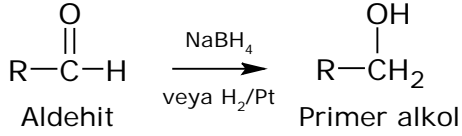
c) Tersiyer Alkol Eldesi:

4- Aldehit ve Ketonların İndirgenmesi:

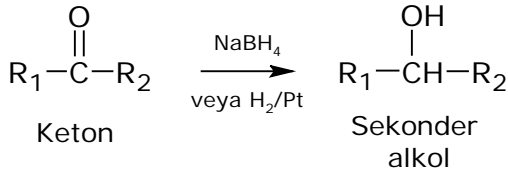
a) Primer Alkol Eldesi:

Aldehitlerin 1 derece indirgenmesiyle primer alkoller elde edilir.

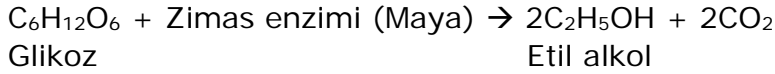

b) Sekonder Alkol Eldesi:

Ketonların 1 derece indirgenmesiyle sekonder alkoller elde edilir.

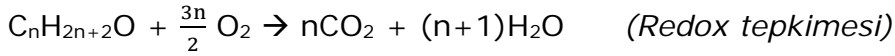

5- Glikozun Fermantasyonu (Etil Alkol Özel Eldesi):

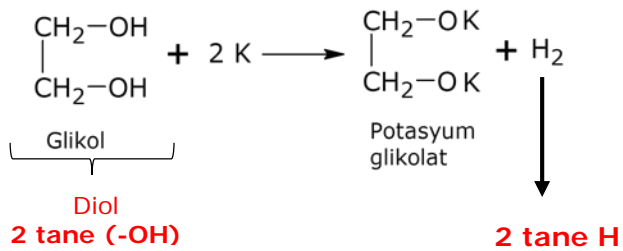
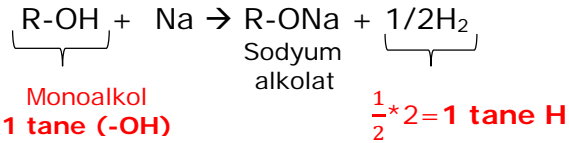
ALKOLLERİN KİMYASAL TEPKİMELERİ:

1- Yanma Tepkimeleri:

2- Alkali Metallerle Yer Değiştirme Tepkimeleri:

Alkoller Na ve K ile tepkime vererek alkoksit (alkolat) ve H₂ gazı açığa çıkarırlar.

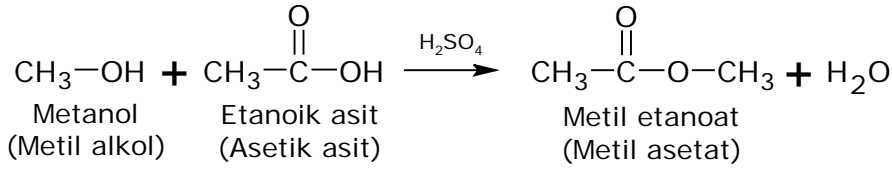

1 mol alkolün Na/K ile tepkimesinden

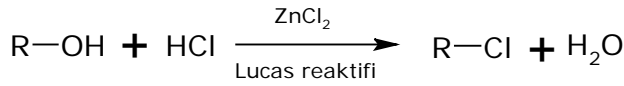
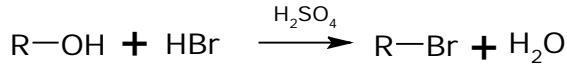
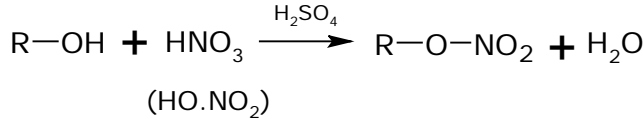
- 1/2 mol H₂ çıkıyorsa o alkol **monoalkoldür**.
- 1 mol H₂ çıkıyorsa o alkol **dioldür**.
- 3/2 mol H₂ çıkıyorsa o alkol **trioldür**.
- ...

3- Karboksilli Asitlerle Tepkimeleri (Esterleşme):

ALKOL + K. ASİT → ESTER + SU (Kondenzasyon tepkimesi)

4- İnorganik Asitlerle Tepkimeleri:

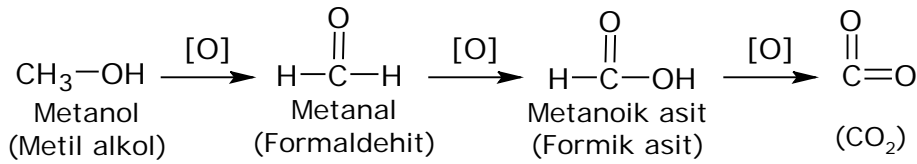

5- Yükseltgenme Tepkimeleri:

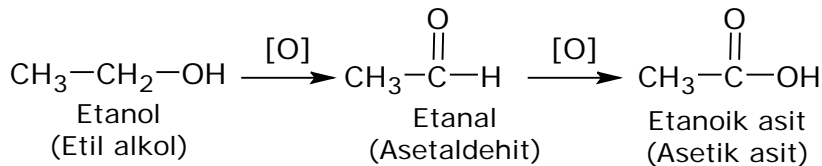
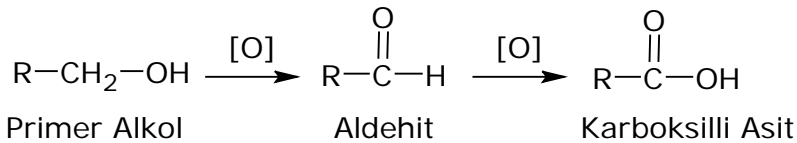
Alkoller -OH grubunun bağlı olduğu C atomundaki H atomu sayısı kadar yükseltgenebilirler.

a) Primer Alkollerin Yükseltgenmesi:

- CH₃-OH bileşiğindeki C atomunda 3 tane H atomu bulunduğuna göre bu alkol 3 kez yükseltgenir:

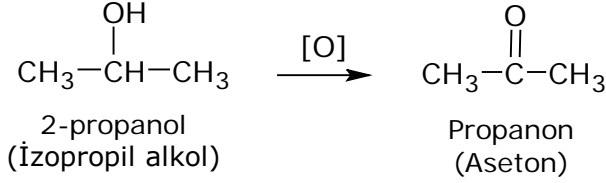
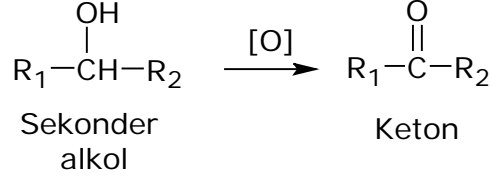

- Diğer primer alkollerde -OH grubunun bağlı olduğu C atomunda 2 tane H atomu bulunduğuna göre bu alkoller 2 kez yükseltgenir, aldehit ve k.asit oluştururlar:

b) Sekonder Alkollerin Yükseltgenmesi:

- Sekonder alkollerde –OH grubunun bağlı olduğu C atomunda 1 tane H atomu bulunduğu göre bu alkoller 1 kez yükseltgenir ve keton oluştururlar:

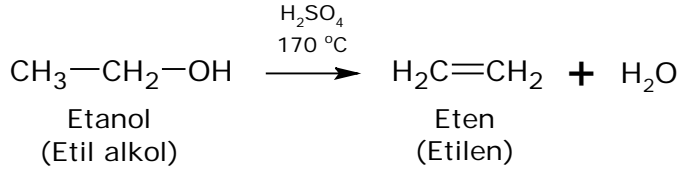

Tersiyer alkollerde –OH grubunun bağlı olduğu C atomunda hiç H atomu bulunmadığından tersiyer alkoller yükseltgenemezler.

6- Dehidratasyon Tepkimeleri:

a) Yüksek Sıcaklıkta Dehidratasyon Tepkimeleri:

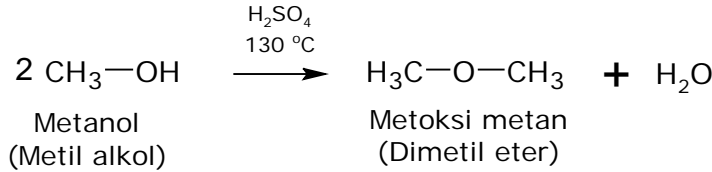
1 mol alkolden yüksek sıcaklıkta (170°C) asit katalizörlüğünde 1 mol su çekilirse **alken elde edilir**:

(Ayrılma Tepkimesi)

b) Düşük Sıcaklıkta Dehidratasyon Tepkimeleri:

2 mol alkolden düşük sıcaklıkta (130°C) asit katalizörlüğünde **1 mol su çekilirse eter elde edilir**:

(Kondenzasyon Tepkimesi)

